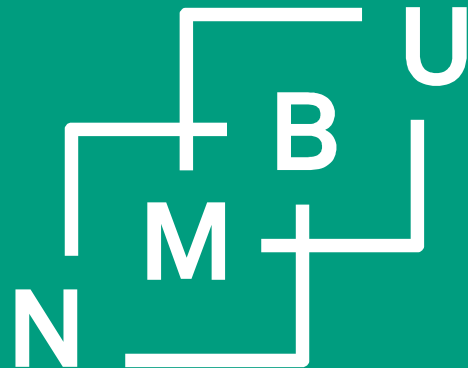

Suksessfaktorer for restaureringsprosjekter i sjøørretbekkene - Eksempler fra Verdal

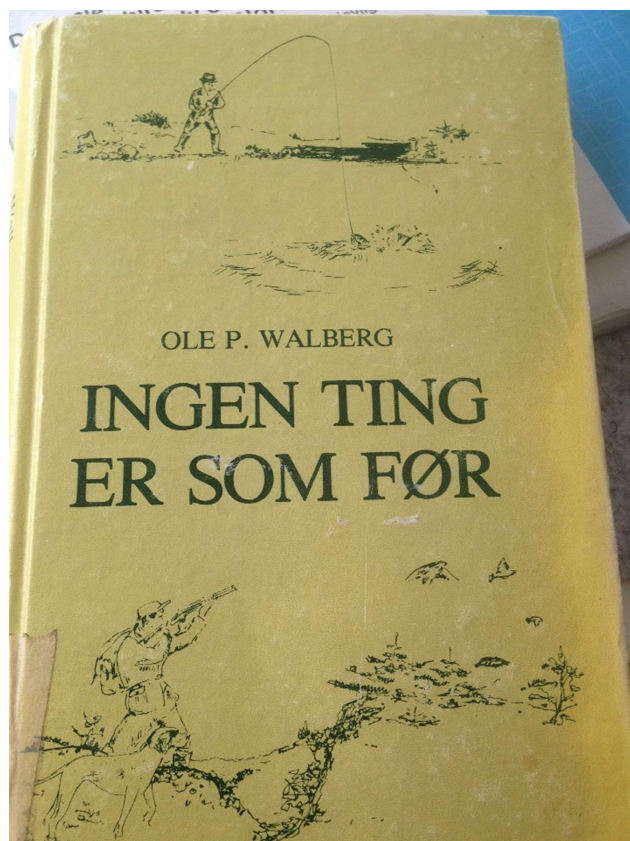

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

5.3.2020. @NMBU

Stian Stensland, Norges miljø- og biovitenskapelige
universitet (NMBU), Ås

«Ivar, ta å gå ni bekka ætti fesk!»

Utgitt 1978.

Tittel på presentasjon

Verdalingen 24.10.2010. Skrevet av Kjell Braarud.

Produksjon av yngel- og ungfisk redusert med minst 80 %

2 av 35 bekker med god økologisk tilstand

Anadrom strekning:

- Før
- I dag
- Bekkelukking
- Verdalselva/Helgås

Figur 1: Oversiktskart. Verdalselva er markert i blått. Grønne linjer er strekningene i bekkene som i dag er tilgjengelig for sjørret, mens de oransje og røde linjene markerer hvor lang anadrom strekning var før, men som ikke er tilgjengelig i dag. De røde linjene viser der bekkeløpet går i rør i dag. Svarte kors er åtte bekker som anses fisketomme i dag. (På midten av 80-tallet var det tomt i ca 15 bekker. Nå 8 stk).

Status sommeren 2017 (se Hol 2018)

Tapt produksjonsareal i bekkene i Verdal

- Opprinnelig anadrom strekning: 85,5 km
- Nåværende tilgjengelig anadrom strekning: 48,5 km (57%)
- Tapt tilgjengelig areal: 72 000m²

Tapt produksjonsstrekning*: ca 50%. (* Trukket fra utilgjengelige bekkestrekninger + bekker uten fisk).

Fiskeforvaltning er om folk!

(....og litt om fisk)

- Naturmangfoldloven trekker fram erfaringsbasert, lokal økologisk kunnskap
- Medvirkning og samforvaltning fått økt rolle i naturforvaltninga
- Handler om beslutningsstyring! Hvem og hvordan det gjøres?

20 | LANDBRUK | Bondebladet | 19. JULI 2018

Uten vegetasjon: Jordbrukets kanaliserte bekker uten kantvegetasjon, og med erosjon fra hestpøyle jorder, produserer lite sjørrett. (Foto: Stian Stensland)

Sjørretbekkene – historien om sviktende forvaltning

Sjørreten er en ettertraktet sportsfisk, og en miljøindikator for vassdragene og fjordsystemene. Dessverre er mange elver stengt for sjørretfiske, og de fleste sjørretbekkene har så dårlig helsestand at de ikke oppnår vannforskriftens miljømål.

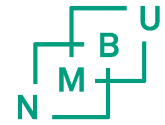
KRONIKK

Stian Stensland, førsteamanuensis ved NMBU
Morten A. Bergan, forsker ved NINA
Theodora Haugen, professor ved NMBU
Espen A. Hol, masterkandidat ved NMBU

vannbruk, som vannkraft og settefiskproduksjon, tar heller ikke særlig miljøhensyn. Klimarendringer, med tørke eller ekstremt mye nedbør, forverrer situasjonen. Uten fungerende bekker blir det ingen sjørrett, uavhengig av hva som skjer i sjøen. Bekkene er flaskehalsen for hvor mye sjørrett som finnes. Å hente tilbake og restaurere ødelagte bekkere eller tapte bekker, blir viktig

2021. Det målet når vi ikke, fordi sjørretbekkene i årtier har vært offer for en manglende og fragmentert forvaltning, der mange små inngrep samlet sett har gjort stor skade. Det har manglet en kunnskap og bevissthet rundt bekkene hos forvaltning, politikere, elve- og grunneiere. I Vitenskapskaplig råd for lakseforvaltnings siste statusrapport pekes derfor landbruk ut som en av de største truslene for sjørreten. Vanndirektivet gir føringer om ansvar for at noe må skje. Regionale vannområdeforvaltere ansettes for å koordinere og rettlede vannarbeidet, samt involvere frivillige lag, foreninger og grunneiere. Dette er

Fem (teoretiske) betingelser for suksess i restaureringsprosjekt (Buitenhuis & Dieperink 2019)

- Aktiv kunnskapsintegrering og involvering av aktører
- Kommunikasjon
- Prosjektstøtte
- Nøkkelpersoner
- Eksperimentering

Innherred 23.mai 2016. I Broskitbekken med Louise Vårhus (NMBU/Mdir) og Morten Bergan (NINA)

1) Involvering av aktører og aktiv kunnskapsintegrering

«Skal du gå fort - gå alene. Skal du gå langt - gå i lag»

- Gir mer engasjement og støtte til prosjektet.
- Kunnskapsutveksling - formell vs. lokalkunnskap
 - feltarbeid (befaringer, elfiske og merking)
 - dialogmøter, seminarer
 - facebookgruppe
- Mangler formelt samordningsorgan med alle aktører
- Eks. landbruksorganisasjoner, NVE, Vegvesen/Bane NOR, grunneiere, forskning, miljøorganisasjoner, skole.

Stiklestad skole og «den naturlige skolesekken»

2) Kommunikasjon

- Møteplasser for medvirkning og dialog
- Viktig for prosjektstøtte, aktørmedvirkning, og kunnskapsutveking
- Tillitsbygging
- Media
- Feltarbeid – ha med grunneiere, skole, JFF, interesserte
- Seminarer – åpne og inviter politikere

- Facebookgruppa «Sjørørretbekker i Verdal»

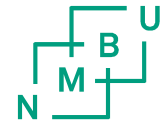

Politikere med på fiskemerking

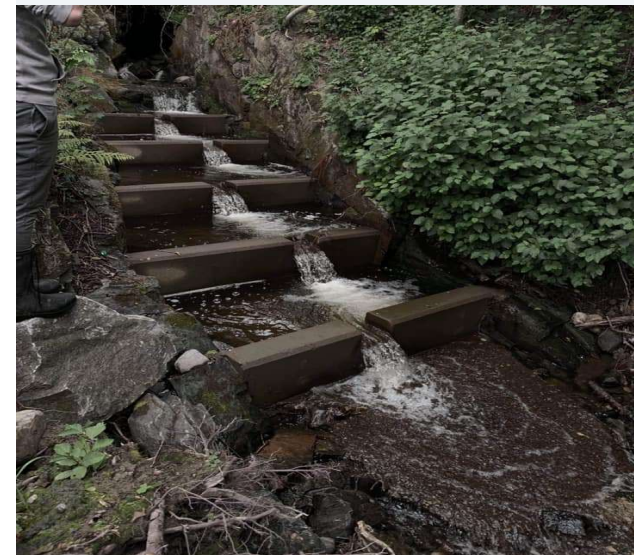
3) Prosjektstøtte

- Målene med prosjektet bør være i alle aktørers interesse
 - Alle er «for sjørret»! MEN....
kantskog, høstpløying?
- Resultater innenfor akseptabel tidsramme og budsjett
 - Bekk-for-bekk; tiltak med evaluering
- Finansiering og ressurser
 - NMBU egeninnsats, men trenger ekstern driftsstøtte (Miljødir., FM)
 - miljørådgiver Verdal kommune
 - frivillige og dugnadskrefter lokalt
 - Midler til fysiske tiltak: Bane NOR, Statens vegvesen, Redd Villaksen, Verdal kommune.

Dette byggverket gir fisken tilgang til et område den ikke har hatt siden unionsoppløsningen

Bane Nor får skryt.

Fisketrapp i Semsbekken.
Barriere pga jernbanen 1905-2018.

4) Nøkkelpersoner

- Proaktiv, visjonær, faglig bakgrunn og kunnskap, sentral posisjon/nettverk, megler/brobygger.

=> «Katalysatorer» for samhandling

- NMBU (2015)
- Miljørådgiver i kommunen (des 2019)
- Vannområdekoordinator Inn-Trøndelag (03.2020)

Ny miljørådgiver i kommunen

Koordinator for Inn-Trøndelag vannområde

Verdal kommune, rådmannen, Landbruk, miljø og arealforvaltning

Søk på stillingen

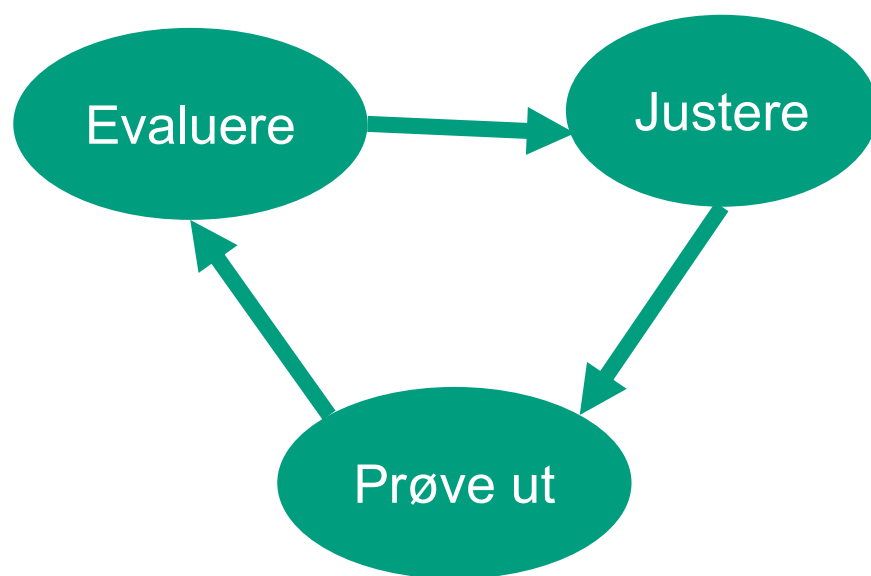
Vi søker etter en person som kan bidra til at Inn-Trøndelag vannområde når målene etter vannforskriften om god økologisk tilstand i vassdrag og fjord.

Stillingen er ett treårig engasjement.

Vannområdet dekker kommunene Frosta, Levanger, Verdal, Inderøy, Steinkjer og Snåsa, samt mindre deler av tilgrensende kommuner. Verdal kommune er tiltenkt

5) Muligheter for eksperimentering

- Tilpasset forvaltning (adaptive management)

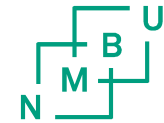
-Tar bekk for bekk

Terskler i Valbekken. Finansiering Redd Villaksen

Oppsummering

- Flere av betingelsene tilstede i Verdal
- MEN, trenger:
 - involvere flere parter og sektorer
 - sette omforente mål
 - formell prosess
 - organisering av aktører
 - langsiktighet (ressurser/finansiering)

NH NYHETER

Torsdag 6. oktober 2019

Ny giv for sjørørret i Verdal

Lokale krefter har sammen med Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) tatt tak for økt fiskeproduksjon og levende bekker.

VERDAL Sjørørret i Verdal har vært et problem for mange år. Men nå har det blitt tatt tak i det. En gruppe lokale og regionale aktører har sammen med NMBU tatt tak i problemet. De har gjort det slik at sjørørret i Verdal kan bli et levende bekk. Det betyr at det kan bli et sted der fisk kan leve og vokse opp. Det betyr også at det kan bli et sted der man kan fiske. Det betyr at det kan bli et sted der man kan ha glede av naturen. Det betyr at det kan bli et sted der man kan ha glede av livet.

VERDAL Sjørørret i Verdal har vært et problem for mange år. Men nå har det blitt tatt tak i det. En gruppe lokale og regionale aktører har sammen med NMBU tatt tak i problemet. De har gjort det slik at sjørørret i Verdal kan bli et levende bekk. Det betyr at det kan bli et sted der fisk kan leve og vokse opp. Det betyr også at det kan bli et sted der man kan fiske. Det betyr at det kan bli et sted der man kan ha glede av naturen. Det betyr at det kan bli et sted der man kan ha glede av livet.

VERDAL Sjørørret i Verdal har vært et problem for mange år. Men nå har det blitt tatt tak i det. En gruppe lokale og regionale aktører har sammen med NMBU tatt tak i problemet. De har gjort det slik at sjørørret i Verdal kan bli et levende bekk. Det betyr at det kan bli et sted der fisk kan leve og vokse opp. Det betyr også at det kan bli et sted der man kan fiske. Det betyr at det kan bli et sted der man kan ha glede av naturen. Det betyr at det kan bli et sted der man kan ha glede av livet.

Innherred november 2019

.....og konklusjonen?

Men de e d opp te mæ å dæ
ka lei allting ska ta.
Å huss på det som Lenin og Marx og Mao sa
D e itjnå som kjæm tå sæ ...
... sjøl, e du lett som ein spøl.
Men sammen så veie vi flere tonn.
Med littegranj hjelp gjær littegranj månn
D e itjnå som kjæm tå sæ sjøl!
(Vømmøl Spellemannslag 1975)

8 ■ NYHETER

Tirsdag 10. oktober 2017 DRØKKER

Rydder og legger grus i elva for fisken

Elever ved Stiklestad skole vil gjerne ha ørreten svømmende forbi skolen. Nå har begynt på arbeidet, men mye gjenstår før de er helt i mål.

VERDAL
ØRRENDAL

Det hadde vært morsomt hvis vi kunne fisket ørret her skolen, men i dag kommer det ikke opp

der. Derfor må vi prøve å hjelpe den.

Martha Øststad står ved vann til langt opp i skolegården i Broksetbekken mellom Ørret og Stiklestad. Sammen med sine klasse-

kamerater i 8. klasse ved Stiklestad skole, skal hun bidra til at ørreten får bedre grøfteleie i en av de små sidekanalene til Ørretbekken.

Derne er tydeligvis et viktig ar-

beid. John Olav Østrem er leder for Verdalens Fiskeforening, og også en passionert fisker. I de dagene er han sammen med fisker og friluftsliv ved skolen. Skolen, så en kan trykke at det går i skole. Det er en viktig del av skolen.

Derne er et svært viktig prosjekt som vi har hatt siden som pedagogisk seminar. Broksetbekken går rett bak skolen vår, og derfor mente vi det var fint å bruke denne anledningen.

Men hvordan om at vi skal lære den oppskatte skole å ta vare på naturen. Innretningen er selv en del av det også kan bli i hvilken form skolen, men det gir oss nok en del arbeid for det vi skal.

Ørret alt En plan med oss står, i dag gir fisker i området fra Verdal skole og opp til Stiklestad skole, men videre oppover er det ingen grøfteleie.

Det har elevene ved Stiklestad skole tenkt å gjøre noe med. De har tenkt å gjøre noe med den nedre delen av skolen, og det er en del av skolen.

Derne er tydeligvis et viktig ar-

Skoleelever i Broksetbekken

Takk for oppmerksomheten!

STIKLESTADSEMINARET.

27.MAI (KL 17-21).

Gjenåpning av Broskitbekken,
og seminar om arbeidet i
Verdalsbekkene.

Strømmes via
Facebookgruppa
«Sjørørretbekker i Verdal»

